

Sygn. akt IX Ca 1428/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo SO Dorota Ciejek
Protokolant:	st. sekr. sąd. Agnieszka Najdrowska

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2019 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa A. K. (1)

przeciwko K. T.

o wydanie

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 11 kwietnia 2018 r., sygn. akt I C 747/17,

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że oddala powództwo;

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1.476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych), obejmującą należny podatek VAT, tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Dorota Ciejek

Sygn. akt IX Ca 1428/18

UZASADNIENIE

Powódka A. K. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanego K. T. kwoty 1.830 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kaucji oraz kwoty 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zwrotu poniesionych nakładów, ewentualnie zażądała zobowiązania pozwanego do wydania jej nakładów wyszczególnionych w pozwie. Wniosła o zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podała, że zawarła z pozwanym umowę podnajmu lokalu użytkowego położonego w O. przy ul. (...). Zabezpieczeniem ewentualnych roszczeń z tytułu zawartej umowy była kaucja zwrotna w wysokości 1.830 zł,

którą pozwany zobowiązał się do zwrotu w ciągu miesiąca od dnia wydania przedmiotu najmu. Rozwiązanie umowy nastąpiło 1 maja 2013 r., tymczasem do dnia wystąpienia z powództwem pozwany kaucji nie zwrócił. W trakcie trwania umowy powódka poniosła liczne nakłady mające na celu przystosowanie lokalu do prowadzenia działalności, których wartość powódka oszacowała na kwotę 20.000 zł. Pozwany mimo wezwania nie zwrócił kaucji, ani nakładów.

Pozwany K. T. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości, podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia.

Pismem z dnia 5 maja 2015r. powódka podtrzymując żądanie zasądzenia kwoty 1.830 zł zmodyfikowała powództwo w zakresie drugiego żądania w ten sposób, że cofnęła pozew w zakresie żądania głównego oraz zmieniła żądanie ewentualne domagając się zobowiązania pozwanego do wydania należących do niej ruchomości znajdujących się w lokalu przy ul. (...) w O.. W uzasadnieniu podniosła, że zarzut przedawnienia nie jest zasadny w stosunku do roszczeń wynikających ze zmodyfikowanego powództwa.

Wyrokiem z dnia 29 września 2015r. w sprawie o sygn. I C 189/14 Sąd Rejonowy w Olsztynie umorzył postępowanie co do kwoty 20.000 zł. Zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.830 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 stycznia 2014r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Na skutek apelacji powódki wyrokiem z dnia 14 września 2016r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie o sygn. IX Ca 418/16 uchylił zaskarżony wyrok w punktach III oraz IV i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Olsztynie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za instancję odwoławczą.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie nakazał pozwanemu K. T. aby wydał powódce A. K. (1) na jej koszt i ryzyko ruchomości: drzwi wejściowe wraz z okuciami i futryny 1 sztuka, dziewięć sztuk drzwi drewnianych wraz z okuciami i futrynami, cztery ścianki działowe skręcane z elementów wraz z drzwiami harmonijkowymi, zlew aluminiowy wraz z drewnianą podpórką, dwa sedesy, dwie umywalki z bateriami, dwie szafki pod umywalki, kabinę prysznicową z brodzikiem i baterią, dwa liczniki na wodę, licznik na prąd, tablicę rozdzielczą z bezpiecznikami, włącznik potrójny, dziewięć włączników pojedynczych, siedem gniazdek elektrycznych, żyrandol z białymi kloszami, pięć żyrandoli halogenowych, dwa kinkiety, trzy plafony, lustro łazienkowe, lustro z drewnianą ramą, osiem listew podłogowych, sześć wentylatorów ściennych, stolik szklany, cztery wazon, grzejnik elektryczny marki (...). Oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Przyznał radcy prawnemu E. S. wynagrodzenie w kwocie 4.800 złotych, wraz z podatkiem VAT, które nakazał wypłacić z sum budżetowych Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Olsztynie.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 7 marca 2008r. strony zawarły umowę użyczenia lokalu użytkowego o pow. 120 m² położonego na I piętrze w budynku przy ul. (...) w O. w celu jego adaptacji pod działalność, jaką powódka zamierzała w nim prowadzić.

W dniu 1 maja 2008r. strony zawarły umowę podnajmu dotychczas użyczonego lokalu, który po postawieniu ścian działowych składał się z kilku pomieszczeń. Umowa zawarta została na okres 5 lat, tj. do dnia 1 maja 2013r.

Przed marcem 2009r. aneksem do umowy podnajmu strony dokonały zmiany metrażu przedmiotu umowy z 120 m² na 20 m². Powódka zachowała prawo najmu do pomieszczenia o takiej powierzchni określonego jako 4- sauna. Stosownie do postanowień umownych wynajmujący mógł zawrzeć umowę dotyczącą najmu lub podnajmu pozostałych 100m² z dowolną osobą trzecią, powiadamiając o tym podnajemcę (pkt 18 aneksu).

Z chwilą zawarcia aneksu powódka wydała pozwanemu pozostałą część lokalu o powierzchni 100 m². Pozwany umową z dnia 16 marca 2009 r. oddał w podnajem zwróconą mu część lokalu M. D. i E. C..

Wiążąca strony umowa podnajmu powierzchni 20m² uległa rozwiązaniu z dniem 1 maja 2013r. Po zakończeniu podnajmu powódka zwróciła pozwanemu przedmiot umowy.

W czasie podnajmu przedmiotowego lokalu powódka przystosowała lokal według potrzeb prowadzonej w nim działalności. Jako że wewnątrz lokalu nie było zagospodarowane powódka zamontowała dziewięć sztuk nowych drewnianych drzwi wewnętrznych wraz z okuciami i futrynami. Ponadto powódka wstawiła drzwi wejściowe również z okuciami i futryną.

Powódka przeprowadziła także remont jednej łazienki, a także dobudowano drugą łazienkę. W tym celu dokonano wymiany hydrauliki wraz z „białym montażem”. Ponadto zainstalowano zlew aluminiowy wraz z drewnianą podpórką, dwa sedesy, dwie umywalki z bateriami, dwie szafki pod umywalki oraz kabinę prysznicową z brodzikiem i baterią. Dodatkowo powieszono lustro łazienkowe oraz lustro z drewnianą ramą. Strona powodowa zleciła również montaż sześciu wentylatorów ściennych oraz grzejnika elektrycznego marki (...). Podłoga w lokalu zaopatrzona została ośmioma listwami przypodłogowymi. Z wydzielonej powierzchni wydzielono kolejne pomieszczenia poprzez wstawienie czterech ścianek regipsowych z drzwiami harmonijkowymi.

Powódka dokonała także wymiany instalacji elektrycznej, zainstalowania dwóch liczników oraz tablicy z bezpiecznikami. Zamontowano również włącznik potrójny, dziewięć włączników pojedynczych, siedem gniazdek elektrycznych. Na potrzeby salonu powódka zamontowała oświetlenie w postaci żyrandola z białymi kloszami, pięciu żyrandoli halogenowych, dwóch kinkietów i trzech plafonów.

Większość prac remontowych wykonana została przez A. K. (2). Instalacje elektryczną wykonał natomiast A. Ż.. Po zakończeniu remontu powódka wstawiła w salonie stolik szklany oraz cztery wazony.

Pozwany wyraził ustną zgodę na przeprowadzenie wskazanych prac w powyższym zakresie.

Jak ustalił Sąd Rejonowy w 2010r. pomiędzy stronami doszło do konfliktu. Pozwany cofnął bowiem udzielone uprzednio powódce upoważnienie do pobierania czynszu w zamian za opiekę nad lokalem. Zabronił jej również przebywania w tymże lokalu.

Powódka nie odebrała z lokalu rzeczy stanowiących nakłady na przedmiotowy lokal, ponieważ pozwany uniemożliwił jej dostęp do lokalu. Przedmioty te nadal znajdowały się w lokalu podczas wynajmowania go przez I. Z. w latach 2010 – 2015, a także znajdują się tam obecnie.

Umowa najmu przedmiotowego lokalu z dnia 31 grudnia 2007r., łącząca pozwanego z właścicielami lokalu W. P. i M. P., zawarta została na czas określony, tj. do dnia 31 grudnia 2014r. Pozwany zawarł niniejszą umowę jako osoba fizyczna. Pozwany nadal podnajmuje ten lokal, jednakże od dnia 1 stycznia 2015r. jako spółka (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., której pozwany jest prezesem i jedynym współnikiem. Osobą upoważnioną do rozliczania najemców jest ojciec pozwanego J. T.. Aktualnie lokal wynajmowany jest przez trzech najemców.

W dniu 11 czerwca 2012r. powódka wystąpiła przeciwko pozwanemu z pozwem o zasądzenie na jej rzecz kwoty 20.000 zł tytułem kary umownej wynikającej z zawartych między stronami umów wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 października 2009r. do dnia zapłaty. Wobec cofnięcia przez powódkę niniejszego pozwu postanowieniem z dnia 9 grudnia 2013r. postępowanie w sprawie o sygn. I C 959/12 zostało umorzone.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo o wydanie ruchomości zasługiwało na uwzględnienie praktycznie w całości. Jego zdaniem brak było podstaw do przyznania słuszności stanowisku pozwanego jakoby jego legitymacja procesowa bierna w przedmiotowym procesie była wątpliwa. Podkreślił, że zarówno w chwili opuszczenia przez pozwaną lokalu, jak i w chwili inicjowania przez powódkę przedmiotowego procesu, to pozwany był posiadaczem lokalu oraz znajdujących się w nim ruchomości. Wszelkie dalsze przekształcenia zaistniałe po stronie najemcy nie miały zasadniczego znaczenia. W toku procesu pozwany nie kwestionował okoliczności zainstalowania przez powódkę dochodzonych pozwem ruchomości w przedmiotowym lokalu. Pobierany przez powódkę czynsz stanowił ustaloną

przez obie strony formę jej wynagrodzenia za opiekę nad tym lokalem. Sąd nie przyznał słuszności stanowisku pozwanego jakoby pobierane z tego tytułu środki uznać było można za rozliczenie jakichkolwiek poniesionych przez powódkę nakładów. Sąd Rejonowy uznał, że wbrew żądaniu pozwu, demontaż należących do powódki rzeczy winien odbyć się nie na ryzyko i koszt pozwanego, a samej powódki. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Powyższy wyrok w części, tj. w punktach I i IV zaskarżył pozwany. W apelacji zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie i dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny materiału dowodowego poprzez ustalenie, że:

- pozwany posiada bierną legitymację procesową w przedmiotowej sprawie,
- czynsz pobierany przez powódkę od podnajemców stanowił wynagrodzenie za opiekę nad lokalem,
- wszystkie żądane ruchomości znajdują się nadal w spornym lokalu.

II. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 8 § 1 k.c. i art. 33 k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na bezzasadnym uznaniu, że pozwany jako osoba fizyczna sprawuje władztwo nad przedmiotami znajdującymi się w lokalu wynajmowanym przez osobę prawną - spółkę z o.o.

- art. 47§ 2 k.c. przez przyjęcie, że wszystkie sporne przedmioty stanowią odrębne rzeczy ruchome.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę wyroku w części zaskarżonej i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu za każdą z instancji według norm przepisanych, ewentualnie wniósł o uchylenie wyroku w części zaskarżonej i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania - przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Podstawa prawna żądania wydania ruchomości w niniejszej sprawie została już przesądzona przy poprzednim rozpoznaniu apelacji powódki, której skutkiem było uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy rozpoznający obecnie apelację jest w związku z tym związany tą podstawą prawną.

Zgodnie z art. 222 § 1 k.c. właściciel może żądać od osoby, która włada faktycznie jego rzeczą, ażeby rzecz została mu wydana, chyba że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą.

Norma tego przepisu zawiera wskazanie podmiotu, który jest biernie legitymowany w procesie windykacyjnym. Jest nim podmiot tylko faktycznie władający rzeczą. Przesłanką skutecznego pozwania w procesie windykacyjnym jest zatem fizyczne władanie rzeczą przez pozwanego. Ciężar udowodnienia okoliczności uzasadniających legitymację bierną pozwanego ciąży na powodzie; to on ma udowodnić fakt, że pozwany włada jego rzeczą (art. 6 k.c.).

Dzieje się tak dlatego, że z uwagi na ścisły związek legitymacji materialnej z procesowym charakterem skargi windykacyjnej zakres legitymacji biernej w procesie windykacyjnym należy określać, biorąc pod uwagę możliwość skutecznej egzekucji wyroku uwzględniającego takie powództwo. Orzeczenie powinno zostać wydane przeciwko osobie, która w chwili wyrokowania faktycznie włada rzeczą i jest w stanie wykonać wyrok przez wydanie rzeczy właścicielowi. Przesłanką skutecznego pozwania w procesie windykacyjnym jest fizyczne władanie rzeczą przez pozwanego w chwili wyrokowania (art. 316 § 1 k.p.c.), a wyjątkowo przez inny podmiot, gdy w toku procesu

windykacyjnego doszło do zbycia rzeczy lub prawa, objętych sporem (art. 192 pkt 3 k.p.c.). Za stanowiskiem tym opowiada się również orzecznictwo (por. wyroki Sądu Najwyższego z 18.6.2015 r., III CSK 357/14 i z dnia 18 czerwca 2015 r., III CSK 357/14 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 czerwca 2016 r., I ACa 111/16).

W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że ruchomości, których wydania domaga się powódka były w fizycznym władaniu pozwanego w chwili doręczania odpisu pozwu pozwanemu, a zatem w dniu 10 października 2014 r. Z niekwestionowanych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że umowa najmu łącząca pozwanego z właścicielami lokalu, w którym sporne ruchomości znajdowały się, ulegała rozwiązaniu w dniu 31 grudnia 2014 r. (umowa najmu k.374-375). Należy zatem przyjąć, że z tym dniem pozwany utracił również władztwo nad ruchomościami znajdującymi w lokalu w budynku przy ulicy (...) w O.. Od dnia 1 stycznia 2015 r. najemcą tego lokalu jest (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., a zatem inny niż pozwany podmiot (zestawienie obrotów k.364). Nie ma znaczenia w tym zakresie, że pozwany jest prezesem zarządu tej spółki, czy jedynym wspólnikiem (co jest niezgodne z prawdą, bowiem wspólnikami są dwie osoby). Spółka jest odrębnym od pozwanego podmiotem praw i obowiązków. Wyrok wydany przeciwko pozwanemu nakazujący wydanie mu przedmiotowych nieruchomości byłby niewykonalny. Ewentualna egzekucja mogłaby być skierowana tylko przeciwko pozwanemu, a nie spółce, która faktycznie włada ruchomościami powódki. Przesłanką skutecznego pozwania w procesie windykacyjnym jest fizyczne władanie rzeczą przez pozwanego w chwili wyrokowania (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2014r., IV CSK 135/14). Bezsprzeczne jest w niniejszej sprawie, że pozwany na dzień wyrokowania wskazanymi przez powódkę ruchomościami nie władał. Stąd nie jest legitymowanym biernie do wstępowania w niniejszej sprawie w charakterze pozwanego.

Powódka w odpowiedzi na apelację powołała się na przepis art. 192 pkt.3 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy. Przepis ten ma taki skutek, że wyrok wydany z udziałem zbywcy odnosi bezpośredni skutek wobec nabywcy. Jest to przypadek tzw. prawomocności rozszerzonej, co przejawia się w tym, że można w stosunku do nabywcy (lub przez nabywcę) uzyskać klauzulę wykonalności (art. 788 § 1). Uprawniony jednak, który nie może wykazać przejścia praw lub obowiązków dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym, może wytoczyć powództwo o ustalenie przejścia tego uprawnienia lub obowiązku (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 1951 r., C 689/50, PiP 1952, z. 2, s. 307).

W rozpoznawanej sprawie art. 192 pkt 3 k.p.c. nie znajduje jednak zastosowania, gdyż odnosi się on wyłącznie do sytuacji zbycia rzeczy po doręczeniu odpisu pozwu stronie przeciwnej. Pojęcie "zbycia", obejmuje wszelkie wypadki przejścia własności i prawa; zarówno z mocy ustawy, jak i z mocy umowy (np. sprzedaż, cesja praw itp.). Wiąże się z czynnościami materialnoprawnymi między zbywcą a nabywcą. W doktrynie wskazuje się, że przez zbycie prawa, o jakim mowa w art. 192 pkt 3 k.p.c., należy rozumieć wszelkie przypadki zbycia praw poza sytuacjami zbycia rzeczy (np. przelew wierzytelności - art. 509 i n. k.c., wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela - art. 518 k.c., zbycie innego prawa niż wierzytelność - odpowiednie stosowanie art. 510 i 555 k.c.; Manowska Małgorzata (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-505(38), wyd. III).

Artykuł 192 pkt. 3 k.p.c. znajduje zastosowanie tylko wówczas, gdy przejście praw lub obowiązków jest wynikiem czynności materialnoprawnej stron. Istotna jest zatem ocena, czy zbycie doprowadziło do przeniesienia na inny podmiot tego prawa, z powołaniem się na które powód zgłasza żądanie. W niniejszej sprawie nie doszło do rozporządzenia prawem przez pozwanego na rzecz spółki (...). Zmiana podmiotu najemcy lokalu przy ulicy (...) w O., nie wiązała się ze zbyciem tego prawa, gdyż między pozwanym a spółką (...) nie zaistniała żadna czynność cywilnoprawna, której przedmiotem byłby ten lokal i znajdujące się tam wyposażenie. Utrata władztwa na lokalem, a zatem również nad rzeczami w tym lokalu znajdującymi się nastąpiła w wyniku wygaśnięcia z dniem 31 grudnia 2014r. umowy najmu z pozwanym i zawarcia nowej umowy najmu ze spółką (...). W związku z tym nie ma podstaw do przyjęcia, że uprawnienia i obowiązki wynikające z umowy najmu przeszły z pozwanego na spółkę (...). Konsekwencją tego jest brak legitymacji biernej pozwanego.

W rezultacie należało przyjąć, iż pozwany nie włada fizycznie rzeczami, których wydania domaga się strona powodowa, co prowadzi do zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 8 pkt. 5, § 4 ust. 3 i § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu uwzględniając, że powódka przegrała sprawę, a pozwany reprezentowany był przez zawodowego pełnomocnika ustanowionego z urzędu.

Dorota Ciejek Bożena Charukiewicz Krystyna Skiepmo